

Σεισμὸς τῆς 11 Σεπτεμβρίου 1509.

Μηνιαῖον τοῦ μηνὸς Φεβρουαρίου (χειρόγραφον ἐκ χάρτου βομβυκίου), μήκ. 0,21 ἐκ. πλ. 0,14 ἐκ. ἐκ φύλλων 162 ὑπ' ἀρ. LV φερόμενον ἐν τῷ Καταλόγῳ τῶν βιβλίων τῆς μονῆς τοῦ Ἑσόπτρου¹⁾, εὐρισκόμενον ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ τῆς Ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς Χάλκης παρὰ τὴν Κ/Πολιν, γραφὴν δὲ χειρὶ μοναχοῦ Παρνούτιου ἐπὶ ἔτους «ζιή, ιγ. μηνὶ ὀκτωβρίου ε' ἡμέρα ε'», ἔχει ἐν τέλει τὴν ἐξῆς σημείωσιν·

«Ἐπὶ ἔτους ζιή, ινδ. ἢ γέγονε σεισμὸς πάνυ σφοδρὸς καὶ ἐχάλασεν ἡ προὔλα τοῦ Τιμίου Προδρόμου ἐν τῇ νήσῳ τῆς Χάλκης, ὁμοίως καὶ τοῦ Σωτῆρος ἐν τῇ Ἀντιγόνου καὶ τὸ Διπλοκίονιον²⁾ ἐν τῷ στενωῷ καὶ τὰ τεύχη τῆς πόλεως ἐν μηνὶ σεπτεμβρίῳ ια' ἡμέρα γ' ὥρα τῆς νυκτὸς ζ'».

Κατὰ ταῦτα ὁ τε Σεπτέμβριος καὶ ὁ Ὀκτώβριος ἀνήκουσιν εἰς το ἐπόμενον ἔτος ἀπὸ κτ: κόσμου (ἦτοι Θεογονίας), κατ' ἀκολουθίαν τὸ τε ἀπὸ κτ: κόσμου καὶ τὸ τῆς ἰνδικτιῶνος ἔτος ἀπὸ τοῦ Σεπτεμβρίου τοῦ προηγούμενου ἔτους κατὰ τὰ μ. X. ἔτη· διότι τὸ μετὰ X. ἔτος, καθ' ὃ ἡ δ' Ὀκτωβρίου συνέπεσεν ἡμέρα Παρασκευῆ καὶ ἡ 11 Σεπτεμβρίου ἡμέρα Τρίτη, ἦν τὸ 1509 καὶ οὐχὶ το 1510³⁾.

Ἐν Hammer Gesch. d. Osman. Reiches⁴⁾ λόγος γίνεται περὶ τοῦ καταστρεπτικωτάτου σειсмоῦ, ὅστις κατὰ Σεπτέμβριον καὶ Ὀκτώβριον τοῦ 1509 μεγίστας κατήνεγκε βλάβας εἰς τε τὴν πρωτεύουσαν ἡμῶν καὶ εἰς τὰς εὐρωπαικὰς ἐπαρχίας τῆς αὐτοκρατορίας πολλὰς χιλιάδας βροτῶν ὑπὸ τὰ ἐρείπια ἱερῶν τεμενῶν, χριστιανικῶν τε καὶ μὴ, τῶν τευχῶν καὶ ἄλλων κτιρίων ἠράνισεν. Ἡ περιγραφή τῆς μεγάλης καταστροφῆς ἀναγινώσκεται οὐ μόνον παρὰ τῷ Hammer, ἀλλὰ καὶ παρὰ Zinkeisen⁵⁾. Ὁ μὲν πρῶτος τάσσει τὴν ἔναρξιν τῶν σεισμικῶν δονήσεων τῇ 14 Σεπτεμβρίου, ὁ δὲ δεύτερος λέγει «im September 1509 das ganze osmanische Reich in Europa und Asien wochenlang durchzuckte und namentlich den grössten Theil von Constantinopel in einer Nacht in einen Trümmerhaufen verwandelte». Δὲν ὀρίζει, τίς ἡ νύξ αὕτη μετὰ τινὰ ὅμως ἐξιστόρησιν

1) Ὁ Ζυγομαλᾶς γράφει εἰς τὸ μοναστήριον τῆς ἀγίας Τριάδος τῆς ἐπιλεγόμενης τοῦ Ἑσόπτρου· ὅπου καὶ ἐξενίσθημεν παρὰ τῶν ὁσίως ἐνασκουμένων ἐν τῇ μονῇ, ἐν ἡ μοναχοὶ ὑπάρχουσιν εἴκοσι καὶ βιβλιοθήκη. . . ἔχουσα βιβλία ἃ συνῆξεν ὁ πατριαρχεύσας Κωνσταντινουπόλεως Μητροφάνης. . . ». Αὕτη εἶναι ἡ καὶ σήμερον μονή, ἐν ἣ ὑποδοχόμεται ἡ Θεολογικὴ Σχολή. Ὅρα Μυστακίδου παρὰ Legrand Notice biographique sur J. et Th. Zygomalas, Paris 1889, σ. 124. Ὅρα καὶ A. P. Kerameus, Ὀκτώ περιγραφαὶ τῶν Ἁγίων Τόπων, ταυχ. 56 τῆς Παλαιστινίου Ἐταιρείας, σ. 42.

2) Σήμερον Βασικτάς.

3) Μέχρι 1 Σεπτ. εἶναι 12 ἰνδικτιῶν, μετὰ δὲ ταῦτα ἄρχεται ἡ 13-ς. Ὅρα Mas-Latrie, Trésor de Chronologie 1889, σ. 532.

4) II, 349 ed. Pest «14 Sept. 1509. Erdbeben». Ἐπίσης ἐν Hammer-Hellert (trad. franç.) 4, σ. 98.

5) Gesch. d. Osman. Reiches II, 560, Gotha 1854.

τῶν περὶ τῆς καταστροφῆς καὶ οὗτος φαίνεται παραδεχόμενος ὡς ἐναρκτήριον τῆς κυρίως θεολογίας ἡμέραν τὴν τῆς Ὑψώσεως τοῦ Τιμίου καὶ Ζωοποιοῦ Σταυροῦ (am Tage der Kreuzeserhöhung den 14 Sept.), καθ' ἣν οὐ μόνον ἡ Κωνσταντινούπολις, ἀλλὰ καὶ πολλὰ τῆς αὐτοκρατορίας μέρη πολλὸν ὑπέστησαν φθῆρον.

Ἐκ τοῦ ἄνω σημειώματος ἀνδρὸς συγχρονίζοντος τοῖς γεγονόσι, ὡς ἔστιν ἰδεῖν ἐξ ἀμφοτέρων τῶν ἐν τῷ χειρογράφῳ σημειώσεων, ὀριστικῶς μακθάνομεν ὅτι ἡ πρώτη τῆς θεολογίας ἐναρκῆς δέον ἐν ἀναγραφῇ τῇ 11 Σεπτεμβρίου τοῦ 1509, ἐπὶ σουλτάνου Βαγιαζήτ τοῦ Β'.

B. A. Μυστακίδης.

Die Confessio fidei Armeniorum aus der Dubrowskischen Sammlung der Kaiserlichen Bibliothek zu St. Petersburg.

(Разн. яз. Codex: Q. v. I. № 1).

Dem König Heinrich III von Polen wurde im Jahre 1574 eine Confessio fidei von dem Armenischen Klerus zu Lemberg übergeben. Dieselbe ist auf Pergament geschrieben in armenischer, neugriechischer und lateinischer Sprache. Als Beitrag zur Symbolik der morgenländischen Kirche veröffentlichen wir nun dies Glaubensbekenntnis und zwar den lateinischen Text, der also lautet:

ARMENIORVM

FIDEI CONFESSIO.

Serenissimo ac potentissimo principi et Domino Sac. et ser. Majestati suae Henrico Dei gratia Regi Poloniae, magno Duci Lithuaniae, Russiae, Prussiae, Masoviae Samogitiaequae etc. nec non Duci Aduim Borbomorum et Alvernorum, Comiti, Marchiae, Foresti, Quercii, Rowergii, Motisforti etc. Domino suo Clementissimo.

Ea semper fuit Regum et Principum observatio, ut innata quadam inclinatione naturae, ad virtutem toto impetu contenderent, seu praemio ducti quod magnus ubique virtuti debetur honos seu stymulo famae, quae ejus complices immortalis vinculo gloriae posteritati commendat: utriusque merito maximam concepto sui referunt laudem, ut non solum terris Principali prosequantur honore, verum et caelo primas obtinere dignitates pie ab hominibus credantur. Horum tu aemulus, Rex Henrice, cum sis non immerito domi te continere fama noluit, ut dum virtuti indulges, singulare tuae magnanimitatis relinquis indicium, qui non contentus in Patria rerum a te gestarum fortitudine, eandem etiam apud Polonos declarare satagis, qui tecum contracta fraternitate citra omnem contentionem (quae absente Imperatore rara est) Regem sibi praefecerunt: scilicet, quod tuapte indole pene jam tota Gallia divisa feceris, etiamnum discordante omni Republica Chri-